

ΓΕΝΙΚΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ -ΛΥΚΕΙΟ ΛΑΜΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (PROJECT) Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΥΠΙΑΤΗΣ

Υπεύθυνος Καθηγητής: Κουτσαύτης Γεώργιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΟΝΟΜΑΤΟΣ
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
- ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ (ΣΕΙΣΜΟΣ – ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ)
- ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ (ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ – ΑΣΤΕΡΟΣΧΟΛΕΙΟ)
- ΛΟΥΤΡΑ ΥΠΑΤΗΣ
- ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΟΝΟΜΑΤΟΣ

Η **Υπάτη** είναι κωμόπολη του διευρυμένου Δήμου Λαμιέων στο νομό Φθιώτιδας, ενώ απετέλεσε έδρα του τέως ομώνυμου δήμου από το 1999 έως τα τέλη του 2010.

Κατά την Απογραφή του 2011 είχε πληθυσμό 496 κατοίκους. Βρίσκεται 22 χιλιόμετρα δυτικά της Λαμίας, στις βόρειες πλαγιές του όρους Οίτη.

Στο παρελθόν αναφερόταν ως **Νέα Πάτρα** και μεταξύ των ετών 1318 και 1390 ήταν έδρα του Δουκάτου Νέων Πατρών, ενός από τα κρατίδια που ιδρύθηκαν στην Ελλάδα μετά την κατάκτηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά την Δ' Σταυροφορία.

Αργότερα αναφερόταν ως **Πατρατζίκι**, όνομα που καταγράφεται και σε πρακτικά των ετών της Επανάστασης του 1821, όπως για παράδειγμα στα Πρακτικά της Συνέλευσης των Σαλώνων, ως τόπος προέλευσης του Γεωργίου Αινιάν.

Η λέξη Υπάτη ετυμολογικά προέρχεται από την λέξη Ύπατος και σημαίνει πόλη, που υπερέχει των άλλων ή ευρίσκεται σε ανώτερο επίπεδο.

Μερικοί ετυμολογούν τη λέξη Υπάτη και εκ του υπατεύειν ή άρχειν των άλλων κωμών.

Η Υπάτη φιλοξενεί, μεταξύ άλλων, το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας και το Κακογιάννειο Αστεροσχολείο Υπάτης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ναός της Αγίας Σοφίας, ο οποίος έχει κτιστεί στη θέση παλαιότερου ναού αναγόμενου στην παλαιοχριστιανική

περίοδο.

Σημαντικό είναι το Κάστρο της Υπάτης, κτισμένο σε λόφο επάνω από τον οικισμό, στο οποίο πραγματοποιούνται εργασίες αναστήλωσης και στερέωση.

Οι **Αινιάνες**, κατά τον Όμηρο *Ενιήνες* και τον Ηρόδοτο *Αινιήνες*, ήταν φύλο της μεγάλης ελληνικής φυλής των αυτοχθόνων Προ-Ελλήνων Πελασγών.

Αρχαιότερη χώρα τους ήταν η περιοχή περί τον Τιταρίσιο, παραπόταμο του Πηνειού.

Το 10ο Αιώνα π.χ., μετά τον Τρωικό πόλεμο, οι Αινιάνες άρχισαν να περιπλανώνται ανά την Ήπειρο και την Στερεά Ελλάδα αναζητώντας τόπο εγκατάστασης.

Αναγκάσθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους εξ αιτίας της εισβολής και εγκατάστασης των Δωριέων στην περιοχή της Θεσσαλίας.

Δια των διαβάσεων της **οροσειράς Κόρακα** οι Αινιάνες κατήλθαν στην πεδιάδα του **Σπερχειού**, όπου ήλθαν σε σύγκρουση με τους **Ιναχιείς**, κατοίκους του Ινάχου, παραποτάμου του Σπερχειού ποταμού.

Η χώρα τους επεκτάθηκε έτσι σε όλη την εκατέρωθεν του Σπερχειού ποταμού πεδιάδα, μεταξύ Οίτης, Όθρης και Τυμφρηστού. Οι Αινιάνες ζούσαν κατά γένη ή οίκους και ήταν οργανωμένοι κατά κώμες γενών ή οίκων. Κυριότερη κώμη της χώρας τους ήταν η **Υπάτη**, την οποίαν ίδρυσαν σε εξέχουσα και δεσπόζουσα τοποθεσία στην Β. πλευρά της Οίτης παρά τον Σπερχειό ποταμό.

ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ – ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Το **Δουκάτο Νέων Πατρών** ήταν ένα από τα κρατίδια που ιδρύθηκαν στην Ελλάδα μετά την κατάκτηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά την Δ' Σταυροφορία (Φραγκοκρατία), με κέντρο την πόλη των Νέων Πατρών, τη σημερινή Υπάτη, στην κοιλάδα του Σπερχειού, δυτικά της Λαμίας.

Το 1318-1319 οι Αλμογάβαροι της Καταλανικής εταιρείας, αφού είχαν κατακτήσει το μεγαλύτερο μέρος του Δουκάτου των Αθηνών, επεκτάθηκαν στα εδάφη του Δεσποτάτου της Ηπείρου στη νότια Θεσσαλία, κάτω από την ηγεσία του Αλφόνσο Φρέντερικ, γιου του Βασιλιά του Βασιλείου της Σικελίας.

Τα νέα εδάφη ενώθηκαν με το Δουκάτο των Αθηνών με το όνομα

Δουκάτο Αθηνών και Νέων Πατρών

Το Δουκάτο χωρίστηκε στα καπετανάτα Σιδηροκάστρου, Νέων Πατρών και Σαλώνων (Αμφισσα). Μέρος των κτήσεων του Δουκάτου στη Θεσσαλία κατακτήθηκε από τους Σέρβους του Στέφαν Ντουσάν το 1337.

Το 1377, τον τίτλο του Δούκα Νέων Πατρών πήρε ο Πέτρος Δ' της Αραγωνίας. Ο τίτλος διατηρήθηκε από τους διαδόχους του και είναι ακόμη μέρος του πλήρους τίτλου των μοναρχών της Ισπανίας (δες εθιμικοί τίτλοι του Βασιλιά της Ισπανίας Χουάν Κάρλος Α').

Οι επιθέσεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας σταδιακά μείωσαν τα εδάφη του Δουκάτου μέχρις ότου ό,τι απέμεινε από αυτό, έπεσε στα χέρια της Δημοκρατίας της Φλωρεντίας το 1390.

Η Υπάτη από το 1180 μέχρι το 1824 είχε επίσκοπο με τον τίτλο "Επίσκοπος Νέων Πατρών" και για αποφυγή σύγχυσης ο Μητροπολίτης Πατρών λεγόταν "Παλαιών Πατρών".

Το 1394 κατακτάται από τους Οθωμανούς και αποτελεί έδρα Πασά και επαρχίας.

Τότε η Νέα Πάτρα μετονομάστηκε σε Badra (Πάτρα) και στη συνέχεια σε Πατρατζίκ'.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας το Πατρατζίκ' πέρασε όλα τα δεινά που υπέστη τότε ο Ελληνισμός.

Κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821, έγιναν στην Υπάτη μάχες στις 18 Απριλίου 1821 και στις 2 και 17 Απριλίου 1822. Από το 1833 που απελευθερώθηκε μέχρι και σήμερα φέρει το παλιό και αρχικό της όνομα, Υπάτη.

Το 1848 η Υπάτη έγινε θέατρο συγκρούσεων της αντιοθωνικής εξέγερσης και η πόλη κατακάηκε από τα αντιμαχόμενα στρατεύματα.

ΣΕΙΣΜΟΣ

Άλλο ένα ισχυρό πλήγμα υπήρξε για την περιοχή ο σεισμός της άνοιξης του 551 μ.Χ. οπότε και καταστράφηκαν τα τείχη των Θερμοπυλών ενώ θεωρείται πιθανή ακόμη και αποκοπή εδάφους με τη δημιουργία του Αταλαντονησιού που ως τότε ήταν χερσόνησος.

Από το φοβερό τούτο σεισμό καταστράφηκαν πολλά χωριά και οκτώ πόλεις, μεταξύ αυτών η Χαιρώνεια, η Πάτρα και η Ναύπακτος.

Σε πολλούς τόπους έγιναν ρήγματα , άλλα δε έκλεισαν αμέσως και άλλα παρέμειναν ανοικτά δυσκολεύοντας την συγκοινωνία. Επηκολούθησαν και «Ποσειδώνιοι καταστροφαί».

Παρά τον Μαλιακό κόλπο ή θάλασσα εισήλθε σε βάθος στις παρακείμενες πόλεις του Εχίνου και της Σκάρφειας όπου και τις κατέστρεψε προκαλώντας το θάνατο σε πολλούς κατοίκους. Παρέμεινε δε η θάλασσα επί αρκετό χρονικό διάστημα υπέρ την επιφάνεια της γης. Όταν απεχώρησε άφησε τερατόμορφα ψάρια, που όταν ερχόντουσαν σε επαφή με τη φωτιά αλλοιωνόταν το σώμα τους και έτρεχε πύον!

Το γεγονός αυτό το σημειώνει και ο Προκόπιος ο Καισαρεύς. Από δε τις πληγείσες από το σεισμό πόλεις και χωριά σκοτώθηκαν πολλές χιλιάδες άνθρωποι.

Σύμφωνα με το καθηγητή κ. Παπαζάχο η ισχύς του σεισμού αυτού ήταν 7 βαθμούς της κλίμακος Ρίχτερ.

Η Υπάτη στην διάρκεια της Γερμανοιταλικής κατοχής (1941-1944) έπαθε πολλά δεινά οφειλόμενα κυρίως στην στρατηγική της θέση αλλά και στην απουσία κατοχικού διοικητηρίου στην πόλη.

Αυτοί οι δύο παράγοντες ευνοούσαν τους αντιστεκόμενους μαχητές των βουνών αλλά δυστυχώς για τους Υπατείς προέκυψαν εκτελέσεις, σκοτωμοί, πυρπολήσεις και κυρίως απώλειες ανθρώπων.

Στις 17 Ιουνίου 1944 ήταν το χειρότερο χτύπημα με 28 νεκρούς μόνο μέσα στην Υπάτη.

Από τις περιγραφές που «ενδόξως» έχουν διασωθεί, αντιλαμβάνεται κάποιος ότι υπήρξε ένα σκηνικό κόλασης και φρίκης.

Σπίτια καμένα με νέας για την εποχή τεχνολογίας υλικό που έφερε ταχύτατα την καταστροφή και ανατινάξεις εκκλησιών ένωσαν το πάζλ μιας σύγχρονης θηριωδίας στην έρμη Υπάτη.

Ο πολιτισμός των Ευρωπαίων για άλλη μία φορά είχε ντροπιαστεί

και η τύφλωση και μισαλλοδοξία του πολέμου είχε θριαμβεύσει.

Η Υπάτη πυρπολήθηκε τρεις φορές από τους Γερμανούς και βομβαρδίστηκε με πυροβολικό αρκετές.

Οι ημερομηνίες των πυρπολήσεων: 17 Ιουνίου 1944, 10 Αυγούστου 1944, 12 Οκτωβρίου 1944.

Στις 17 Ιουνίου 1944, ημέρα Σάββατο, γράφτηκε ίσως η πιο μελανή σελίδα στην νεότερη ιστορία της Υπάτης. Στρατιωτικά τμήματα της κεντρικής Γερμανικής διοίκησης Λαμίας επιτέθηκαν κατά της Υπάτης, εκτελώντας 28 άτομα, τραυματίζοντας 30, καταστρέφοντας 375 από τα 400 σπίτια της πόλης, βυζαντινές εκκλησίες και ιστορικά αρχοντικά.

Για την προσφορά της στην Ενωμένη Εθνική Αντίσταση, που κορυφώθηκε με το ολοκαύτωμα αλλά και την εκτέλεση των Υπαταίων Πατριωτών μετά την ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου, από τους Γερμανούς, η Υπάτη ανακηρύχθηκε Μαρτυρική Πόλη.

Υπαταίοι μάρτυρες της Κατοχής: Η Υπάτη πυρπολήθηκε τρεις φορές από τους Γερμανούς και βομβαρδίστηκε με πυροβολικό αρκετές. Οι ημερομηνίες των πυρπολήσεων:

17 Ιουνίου 1944

10 Αυγούστου 1944

12 Οκτωβρίου 1944

Την 1 Δεκεμβρίου 1942, δέκα κάτοικοι της Υπάτης εκτελέστηκαν στα ερείπια της γέφυρας του Γοργοποτάμου, ως αντίποινα από τους Γερμανούς για την ανατίναξή της. Στις 5 Δεκεμβρίου 1942 άλλοι έξι

Υπαταίοι εκτελέστηκαν στα Καστέλλια Φωκίδος από τους Ιταλούς.

Στοιχεία για τον αριθμό των θυμάτων της Υπάτης στην περίοδο της Ιταλογερμανικής Κατοχής, 1940-1944 :

ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΗΣ,

Υπάτη 17-6-1944 28

ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΤΟΧΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ

ΠΕΡΙΟΧΕΣ , 1942-1944 16

ΝΕΚΡΟΙ ΣΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ 7

ΝΕΚΡΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΝΑ 35

ΝΕΚΡΟΙ ΑΠΟ ΝΑΡΚΕΣ-ΧΕΙΡΟΒΟΜΒΙΔΕΣ 5

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας, που εγκαινιάστηκε το 2007 στην Υπάτη, συγκεντρώνει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα των Βυζαντινών χρόνων από όλο το σημερινό νομό Φθιώτιδας.

Το μουσείο στεγάζεται στο κτίριο του στρατώνα πεζικού της πόλης, που ανεγέρθηκε το 1836 και συνδέθηκε με αιματηρές σελίδες της περιόδου της βασιλείας του Όθωνα.

Το Βυζαντινό Μουσείο Υπάτης είναι ένα από τα αξιοθέατα του Νομού Φθιώτιδας καθώς στεγάζει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα (ευρήματα από παλαιοχριστιανικά ψηφιδωτά και επιπλέον μαρμάρινα, αρχιτεκτονικά μέλη και γλυπτά, καθώς και συλλογή 3.000 αρχαίων, ελληνικών, ρωμαϊκών, βυζαντινών και νεότερων νομισμάτων).

Αποτελεί «πόλο έλξης» πολλών επισκεπτών συμβάλλοντας στην ανάδειξη του αρχαιολογικού πλούτου της περιοχής και την ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας:

Το Αστεροσχολείο

Μια καινοτόμος εκπαιδευτική δράση για τη μελέτη και διάδοση της επιστήμης της Αστρονομίας.. Το "Κακογιάννειο Αστεροσχολείο Υπάτης" είναι τμήμα ΕΚΦΕ Νομού Φθιώτιδας, με αντικείμενο την διάδοση της επιστήμης της Αστρονομίας.

Αμφιθέατρο «Ειρήνης Κακογιάννη»

Στο αμφιθέατρο πραγματοποιούνται παρουσιάσεις - διαλέξεις - εκδηλώσεις και είναι χωρητικότητας 70 θέσεων.

Αστροθέατρο «Σταύρου Κακογιάννη»

Το αστροθέατρο είναι ένα μικρό πλανητάριο 50 θέσεων και διαθέτει ημισφαιρική οθόνη διαμέτρου 5,5 m και προβολικό πλανηταριακό σύστημα STARLAB.

Το Αστεροσκοπείο μας είναι εξοπλισμένο με τηλεσκόπιο plane wave CDK 17 ιντσών

ΛΟΥΤΡΑ ΥΠΑΤΗΣ

ΟΙ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ

Η πηγή της Υπάτης απέχει 11 χλμ απο τον σταθμό Λιανοκλαδίου και 19 χλμ απο την Λαμία. Βρίσκεται σε μια κατάφυτη περιοχή της πεδιάδας της Φθιώτιδας δίπλα στους πρόποδες της Οίτης, σε απόσταση 2,5 χλμ περίπου. Στο μέσο της πεδιάδας ρέει ο Σπερχειός ποταμός.

Το έδαφος της περιοχής της Υπάτης στερείται υγρασίας κατά τους θερινούς μήνες και λόγω αυτού καθώς και της μικρής υψομετρικής της θέσεως, το κλίμα που επικρατεί είναι ήπιο και ξηρό.

Η πηγή της Υπάτης αναβλύζει το μέσον της περιοχής εντός του πάρκου απο φυσικό ρήγμα , το οποίο παρουσιάζει την όψη φρέατος ή κρατήρα ηφαιστείου βάθους 16 μέτρων.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

Παθήσεις και σύνδρομα των αγγείων

1. Αρτηριακές υπερτάσεις – Ανεπάρκεια στεφανιαίων αρτηριών της καρδιάς- Ενδαρτηρητίτις κάτω άκρων (διαλείπουσα χολότις)- φλεβίτιδες
2. Παθήσεις της καρδιάς- Παθήσεις των βαλβίδων της καρδιάς- Μικρές καρδιακές ανεπάρκειες
3. Διαταραχές του νευρικού συστήματος της καρδιάς- Ταχυκαρδίες- Αρρυθμίες
4. Παθήσεις του δέρματος – Έκζεμα – Δερματίτιδες και λοιπά
5. Διαταραχές περιφερειακών νεύρων και μυών – Παραλύσεις – Ατροφίες μυών

6. Αθροισμός υπό τας ποικίλας εκδηλώσεις αυτού

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΤΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΗΓΗΣ ΥΠΑΤΗΣ

Στην δεύτερη κατηγορία που υπάγεται η Ιαματική Πηγή της Υπάτης, τα νερά προέρχονται από τις βροχές και τα χιόνια, που απορροφώνται από το έδαφος και κατέρχονται σε διάφορα βάθη, όπου θερμαίνονται και παραλαμβάνουν διάφορα στερεά συστατικά και αέρια που συναντούν κατά την υπόγεια διαδρομή τους στα διάφορα πετρώματα και ανέρχονται πάλι από τις σχισμές του εδάφους στην επιφάνεια.

Η θερμοκρασία και η φυσικοχημική σύσταση των ιαματικών νερών είναι διάφοροι αναλόγως του βάθους που προέρχονται και την φύση των πετρωμάτων από τα οποία διέρχονται.

Από τα χημικά στοιχεία που περιέχουν τα ιαματικά νερά άλλα είναι σε στερεά κατάσταση και άλλα σε αεριώδη.

Τα συνηθέστερα στερεά συστατικά των ιαματικών νερών είναι τα στοιχεία κάλλιο, νάτριο, ασβέστιο, σίδηρος, μαγγάνιο, μαγνήσιο και το αργίλιο.

Από τα αέρια των ιαματικών πηγών τα συνηθέστερα είναι το υδροθείο, το διοξείδιο του άνθρακα, το οξυγόνο και το άζωτο.

Όπως είναι λοιπόν φανερό τα ιαματικά νερά αποτελούν διαλύματα δραστικών μεταλλικών στοιχείων, που ασκούν αξιόλογη και ευεργετική επίδραση στον οργανισμό του ανθρώπου κατά τη χρήση λουτρών.

Η πηγή της Υπάτης από την οποία αναβλύζει το ιαματικό νερό αποτελείται από ένα φυσικό ρήγμα του εδάφους περιμέτρου κατά του ανώτερου μέρους αυτού 30 μέτρων περίπου και μοιάζει με κρατήρα ηφαιστείου.

Το ιαματικό νερό αναβλύζει στη θερμοκρασία των 33,5 °C και περιέχει όπως και τα άλλα ιαματικά νερά, τα στοιχεία που αναφέραμε.

Κυριότερα όμως συστατικά του ιαματικού νερού της Υπάτης που διακρίνεται από άλλα ιαματικά νερά είναι το ανθρακικό οξύ διαλυμένο και σε ελεύθερη κατάσταση όπως το διοξείδιο του άνθρακα και το υδροθείο.

Τα δύο αυτά αέρια που βρίσκονται στο ιαματικό νερό της Υπάτης σε σημαντική αναλογία κατατάσσουν την πηγή σε μια ιδιαίτερη κατηγορία πηγών, των οξυανθρακούχων - υδροθειούχων, με αδιάφορη θερμοκρασία που είναι σπάνια και μοναδική προς χρήση λουτρών για τις παθήσεις της κυκλοφορίας.

Η μεγάλη περιεκτικότητα της πηγής σε διοξείδιο του άνθρακα, 1,49 γραμ. κατά χιλιόγραμμο νερού και η συνύπαρξη του υδροθείου οφείλεται στην ατμιδική ενέργεια ηφαιστείου και πιθανόν του ευρισκόμενου παρά

την είσοδο του Μαλιακού κόλπου της Στυλίδας ηφαιστείου των Λιχάδων νήσων, παρότι απέχει από αυτό 30 χιλ. περίπου.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα στοιχεία..... της Υπάτης

Η Υπάτη είναι περιζωμένη από στοιχεία και στοιχειωμένους τόπους. Βορειοδυτικά ο Παλουκωμένος, δυτικά η Ανεμότρυπα που είναι άντρο και φυσικό ενδιαίτημα για αερικά, δαιμονικά και στοιχεία και μόνιμη κατοικία για τις παλιές και σύγχρονες μάγισσες της Υπάτης.

Πιο πέρα ο Ξηριάς με τον στοιχειωμένο Αράπη που βγαίνει τα μεσάνυχτα(όπως ο Παλουκωμένος)με τη μακριά του γενειάδα και το μεγάλο του τσιμπούκι καπνίζοντας αρειμάνια.

Στα χρόνια της δουλείας, τότε που η Οθωμανική κυριαρχία , ήταν κυρίαρχος ζωής και θανάτου, στην Υπάτη (στο Πατρατζίκι) που διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην εποχή της Τουρκοκρατίας, θανατώθηκε διά βασανισμού κάποιος χριστιανός αγωνιστής. Χριστιανοί βέβαια και πολεμιστές θανατώθηκαν πολλοί και αμέτρητοι, μα γι' αυτόν γίνεται λόγος, για τον τρόπο που θανατώθηκε με παλούκωμα και πήρε το όνομα ο παλουκωμένος και ο τόπος του μαρτυρίου του, πήρε και κείνος την ονομασία του «στου παλουκωμένου».

Τόπος του μαρτυρίου του, είναι το υψωματάκι εκείνο ανάμεσα στον Άγιο Ήρωδίωνα και στη Μοιρά, που γινόταν το φημισμένο παζάρι της Υπάτης.

Το Πάσχα στην Υπάτη αναβιώνουν πανάρχαια έθιμα, που συνδέονται με την άνοιξη και το Πάσχα, έθιμα βγαλμένα από τα βάθη

του χρόνου, ιδιαίτερα δε την Τετάρτη μετά το Πάσχα το απόγευμα, όπου μόνον οι άνδρες, ανεβαίνουν στην Παναγία Αρσαλή (Αγία Ιερουσαλήμ), διανύοντας με τα πόδια μια απόσταση περίπου δύο (2) ωρών, για να φτάσουν στην σπηλαιο-εκκλησιά.

Εκεί ψάλλεται ο εσπερινός και διανυκτερεύουν, ενώ στην Υπάτη το ίδιο βράδυ οι γυναίκες και τα παιδιά ανάβουν φωτιές στο κεντρικό σταυροδρόμι, για να κάψουν τα παλιά μαγιάτικα στεφάνια, χορεύοντας και τραγουδώντας παραδοσιακά μαγιάτικα τραγούδια.

Όσοι αντέχουν, πηδούν πάνω από τις φωτιές. Την Πέμπτη το πρωί οι "Αρσαλιώτες" τελούν θεία λειτουργία και στη συνέχεια κατεβαίνουν στην Υπάτη, όπου οι Υπαταίοι τους υποδέχονται στη θέση «Περιβόλια» με ζωντανή μουσική. Χορός και λαϊκό πανηγύρι ακολουθεί στην πλατεία της Υπάτης.

Η Αγία Ιερουσαλήμ είναι η Αγία των σπηλαίων και των βράχων και το έθιμο προέρχεται από τα αρχαία ελληνορωμαϊκά ΡΟΖΑΛΙΑ (παγανιστικές εορτές της Άνοιξης), ενώ κατά τους χρόνους της Επανάστασης του 1821 η Αγία Ιερουσαλήμ υπήρξε ορμητήριο και σημείο συνάντησης των οπλαρχηγών της περιοχής.

Μόνο στις 4 Σεπτεμβρίου, ανήμερα της εορτής της Αγίας Ιερουσαλήμ, ανεβαίνουν μαζί γυναίκες και άνδρες.

Στις 7 Ιουλίου πραγματοποιείται εορταστική θεία λειτουργία με πανηγύρι στην Αγία Κυριακή Υπάτης, ενώ στις 17 Σεπτεμβρίου έχουμε τον εορτασμό της Αγίας Σοφίας.

Στις 23 Αυγούστου, στη διάρκεια του Εσπερινού, κατά μοναδικό και πρωτότυπο τελετουργικό σε όλη την Ελλάδα, γίνεται η περιφορά του Επιταφίου της Παναγίας.

Στην Υπάτη, το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα μετά την Αγάπη πραγματοποιείται το «κάψιμο του Ιούδα», έθιμο που χάνεται στα βάθη του παρελθόντος, ενώ στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγ. Νικολάου, ο παπάς σέρνει τον αναστάσιμο χορό, ψάλλοντας το «Χριστός Ανέστη».

Κάθε χρόνο αυτή την ημέρα, σύσσωμος ο λαός της Υπάτης, αλλά και της ευρύτερης περιοχής αναβιώνει και κρατάει ζωντανό το πανάρχαιο αυτό έθιμο. Ακολουθεί λαϊκό πανηγύρι στην πλατεία με άφθονο κρασί και ντόπια ψητά.

ΚΛΕΙΣΤΟΣ ΧΟΡΟΣ ΥΠΑΤΗΣ

Νεχώρι Υπάτης: Μετά την λειτουργία στήνουν χορό στην αυλή της εκκλησίας, πετάνε τις γκλίτσες στην μέση και πιάνονται πρώτα οι γεροντότεροι, οι άντρες και μετά οι γυναίκες και χορεύουν τραγουδώντας χωρίς όργανα μέχρι το βράδυ.

Μπροστά απαγορεύεται να χορέψει γυναίκα, για να μην δημιουργούνται παρεξηγήσεις και καυγάδες.

Στην διάρκεια του δημόσιου χορού απαγορεύεται να παίζουν όργανα στα μαγαζιά.

Πιάνονται από το μπράτσο. Πριν ξεκινήσει ο χορός στέκονται ακίνητοι, με το δεξί πόδι σταυρωμένο πάνω στο αριστερό. Οι άντρες λένε μια στροφή και την επαναλαμβάνουν οι γυναίκες.

Ο δεύτερος κρατάει την σειρά του χορού, κάνοντας κάθε φορά νόημα σ' αυτόν που είναι η σειρά του να χορέψει πρώτος. Επίσης, τοπικοί χοροί και τραγούδια παρουσιάζονται την Τρίτη ημέρα του Πάσχα, στο ξωκκλήσι της Αγ. Παρασκευής των Μεξιατών, στον αύλειο χώρο, μετά τη Θεία λειτουργία.

Εκδηλώσεις με την ευκαιρία θρησκευτικής γιορτής γίνονται και σε όλα τα ακόλουθα χωριά:

Αργυροχώρι του Αγίου Πνεύματος και στις 7 Αυγούστου

Δάφνη στις 29 Ιουνίου (Αγίων Αποστόλων) και στις 15 Αυγούστου (Κοίμηση της Θεοτόκου)

Καστανιά στις 26 Ιουλίου (Αγίας Παρασκευής)

Καπνοχώρι στις 20 Ιουλίου (Προφήτη Ηλία)

Κομποτάδες στις 26 Ιουλίου (Αγίας Παρασκευής)

Καρυά στις 10 Φεβρουαρίου (Αγίου Χαραλάμπους)

Λαδικού στις 29 Αυγούστου (Ιωάννη του Προδρόμου)

Λουτρά Υπάτης την 2η ημέρα του Πάσχα και εκδηλώσεις τον Αύγουστο

Ιερά Μονή Αγάθωνος στις 6 Αυγούστου (Μεταμόρφωση του Σωτήρος) και στις 15 Αυγούστου (Κοίμηση της Θεοτόκου)

Λυχνό στις 6 Αυγούστου (Μεταμόρφωση του Σωτήρος)

Μεξιάτες στις 27 Ιουλίου (Αγίου Παντελεήμονα)

Μεσοχώρι στις 15 Αυγούστου (Κοίμηση της Θεοτόκου)

Νεοχώρι στις 20 Ιουλίου (Προφήτη Ηλία) και 26 Ιουλίου (Αγίας Παρασκευής)

Περιστέρι στις 8 Σεπτεμβρίου (Γενέσιον της Θεοτόκου)

Πύργος στις 22-23 Αυγούστου (Απόδοση Κοιμήσεως της Θεοτόκου)

Ροδωνιά στις 15 Αυγούστου (Κοίμηση της Θεοτόκου)

Κατά τη διάρκεια όλου του έτους και ειδικότερα τους καλοκαιρινούς μήνες, διοργανώνονται από την Δ.Ε. Υπάτης, σε συνεργασία με τους τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους, θεατρικές παραστάσεις, βραδιές παραδοσιακής μουσικής, έντεχνου λαϊκού τραγουδιού, ρεμπέτικες βραδιές, φεστιβάλ παραδοσιακών χορών, ομιλίες, διαλέξεις, παρουσιάσεις σημαντικών τοπικών θεμάτων.